

Esipuhe kilpailua koskevaan vuosikertomukseen 2021

Johtava varapuheenjohtaja ja kilpailuasioista vastaava komission jäsen Margrethe Vestager

Vuonna 2021 pandemia jatkui edelleen vaikuttaen ihmisten terveyteen ja talouteen. Kun tilanne näytti jo normalisoituvan, maailmaa järkytti toinen kriisi – Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022. Euroopan unioni tukee yhtenäisenä Ukrainan kansaa ja hallitusta. Unioni on määrännyt pakotteita Venäjälle ja antaa apua siellä, missä sitä tarvitaan. Inhimillisten menetysten ja valtavan fyysisen tuhon lisäksi Ukrainan talous supistuu dramaattisesti.

Konflikti koettelee yhä EU:n taloutta, mutta komissio on toiminut ripeästi lieventääkseen sen vaikutuksia. Se on hyväksynyt kriisiajan tilapäiset valtiontukipuitteet, joiden avulla voidaan antaa julkista tukea yrityksille ja säilyttää samalla sisämarkkinoiden eheys. Valtiontukipuitteiden hyväksyminen vain kuukausi sodan alkamisen jälkeen on esimerkki siitä, miten vakavien ulkopuolelta tulevien talouden häiriöiden synnyttämiin tarpeisiin voidaan reagoida nopeasti kilpailupolitiikan avulla.

Vuonna 2021 komissio edistyi merkittävästi keskeisten asetusten, suuntaviivojen ja tiedonantojen tarkistamisessa, jossa tavoitteena on varmistaa niiden säilyminen tarkoituksenmukaisina. Vertikaaliryhmäpoikkeusasetuksen ja vertikaalisuuntaviivojen tarkistamista koskevista ehdotuksista järjestettiin julkinen kuuleminen vuonna 2021, minkä jälkeen komissio antoi uuden ryhmäpoikkeusasetuksen ja uudet suuntaviivat toukokuussa 2022. Vertikaaliryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään, että tuotanto- tai jakeluketjun eri tasoilla toimivien yritysten väliset sopimukset saavat tietyillä edellytyksillä vapautuksen yleisestä kiellosta. Asetuksella luodaan ns. turvasatama, jonka puitteissa tietyille sopimuksille ei tarvitse hakea komission ennakkohyväksyntää. Turvasataman edellytykset on uusilla säännöillä säädetty siten, etteivät ne ole liian sallivia eivätkä myöskään liian tiukkoja.

Vuonna 2021 saavutettiin paljon tuloksia myös valtiontukien valvonnassa. Komissio antoi asetuksen, jolla laajennetaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa, ja julkaisi ilmastoa, ympäristönsuojelua ja energiaa koskevat valtiontukisuuntaviivat. Se antoi myös tarkistetun tiedonannon Euroopan yhteistä etua koskevista tärkeistä hankkeista (IPCEI-hankkeet) sekä tarkistetun tiedonannon, joka sisälsi riskirahoitusjärjestelyjä edistävää valtiontukea koskevat tarkistetut suuntaviivat.

Lisäksi komissio panosti voimakkaasti yhdessä neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa digimarkkinasäädöksen nopeaan hyväksymiseen. Komissio esitti lainsäädäntöehdotuksensa joulukuussa 2020, ja lainsäätäjät pääsivät siitä poliittiseen yhteisymmärrykseen jo maaliskuussa 2022. Ottaen huomioon, että kyseessä on erityisen merkittävä säädös, neuvottelut on käyty ja yhteisymmärrys saavutettu erittäin nopeasti.

Samana vuonna annettiin myös ehdotus asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista. Asetus antaisi komissiolle uusia valtuuksia tutkia EU:ssa toimiville yrityksille myönnettyjä ulkomaisia tukia ja ryhtyä tarvittaessa korjaustoimenpiteisiin. Siitä tulisi tärkeä väline ”kilpailukyvyyn saavuttamisessa oikeudenmukaisuuden avulla”.

Vuosi 2021 oli kiireinen myös sääntöjen noudattamisen valvonnan osalta. Komissio teki useita kartelleihin ja kilpailunrajoituksiin liittyviä tarkastuksia, kaikilta osin terveysturvallisuuskäytäntöjä noudattaen.

Kilpailunvalvonnan alalla komissio määräsi 875,2 miljoonan euron sakot yrityksille, jotka kuuluivat dieselautojen typpioksidipäästöjen puhdistusteknologian markkinoilla toimineeseen kartelliin. Se antoi Applelle väitetiedoksiannon, jossa todettiin alustavasti, että yritys käytti määräävää asemaansa väärin App Store -sovelluskaupan kautta tapahtuvassa musiikin suoratoistosovellusten jakelussa. Komissio jatkoi myös Amazonia, Facebookia ja Googlea sekä lääkkeitä ja kulutustavaroita koskevia tutkimuksiaan.

Sulautumiin liittyvä toiminta jatkui tasaiseen tahtiin. Komissio antoi 396 päätöstä (vuonna 2020 niitä annettiin 352) ja puuttui 14 tapaukseen. Monet ehdotetut liiketoimet hyväksyttiin sitoumuksin perusteellisen tutkinnan jälkeen. Niitä olivat muun muassa Eaton Hydraulicsin siirtyminen Danfossin omistukseen ja silmälasituotteiden markkinoilla (aurinkolasit, linssit ja kehykset) toimivan GrandVisionin siirtyminen EssilorLuxottican omistukseen.

Vuonna 2021 komissio hyväksyi useita valtiontukitoimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli tukea EU:n vihreää siirtymää. Niitä olivat esimerkiksi 18 uusiutuvaa energiaa tukevaa ja seitsemän puhdasta liikennettä tukevaa tukitoimenpidettä. Lisäksi komissio antoi päätöksen, jolla hyväksyttiin toinen akkuihin liittyvä Euroopan yhteistä etua koskeva tärkeä IPCEI-hanke. Vuonna 2020 hyväksytyt valtiontukitoimenpiteitä koskevat tilapäiset puitteet olivat edelleen voimassa vuonna 2021, mutta niitä mukautettiin kahdesti taloudellisen tilanteen muuttuessa. Vuonna 2021 komissio antoi tilapäisten puitteiden nojalla 514 päätöstä. Elpymis- ja palautumistukiväline otettiin käyttöön helmikuussa 2021. Sillä rahoitetaan jäsenvaltioissa tehtäviä uudistuksia ja investointeja covid-19-pandemian alusta eli helmikuusta 2020 alkaen 31. joulukuuta 2026 saakka. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tuetaan jäsenvaltioissa toteutettavia julkisia investointeja ja uudistuksia. Tämä auttaa jäsenvaltioita puuttumaan koronaviruspandemian taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin ja helpottamaan talouden elpymistä sekä vihreää ja digitaalista siirtymää. Avustusten ja lainojen saamiseksi jäsenvaltiot toimittivat komissiolle elpymis- ja palautumissuunnitelmat. Vuonna 2021 valtiontukien valvonnalla varmistettiin, että elpymis- ja palautumissuunnitelmat olivat valtiontukisääntöjen mukaisia, mikä helpotti suunnitelmien täytäntöönpanoa. Kilpailun pääosasto julkaisi elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyviä jäsenvaltioiden valtiontuki-ilmoituksia koskevat käytännön ohjeet ja auttoi jäsenvaltioita prosessin aikana.

Kilpailulle avoimilla markkinoilla ja hyvin toimivilla sisämarkkinoilla on kaikkina aikoina suuri merkitys, mutta erityisen tärkeitä ne ovat kriisien ja suurten muutosten aikana. Jos tavoitteenamme on kestävä ja vakaa elpyminen ja jos haluamme toteuttaa vihreään ja digitaaliseen tulevaisuuteen tähtäävän toimintasuunnitelmamme, tarvitsemme hintasignaaleja, kilpailudynamiikkaa ja uutta ajattelua, joita kilpailulle avoimet ja hyvin toimivat markkinat saavat aikaan. EU:n vuonna 2021 harjoittama kilpailupolitiikka on edistänyt merkittävästi näiden tavoitteiden saavuttamista. Tarkistamalla ja päivittämällä EU:n säännöstöä varmistamme, että näin on myös tulevina vuosina. Varmaa on ainakin se, että odottamattomia tapahtumia on tulevaisuudessa yhä enemmän, minkä vuoksi tarvitsemme nopeaa toimintaa, sopeutumista ja uudistuksia. Näin voimme vahvoina vastata näihin tuleviin haasteisiin.